

ВПЛИВ ЖІНОЦТВА НА ВИРІШАЛЬНІ ПОДІЇ В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ МАЗЕПИНСЬКОЇ ДОБИ

Гончар М. А.

Науковий керівник – к. филос. н., доц. Старикова Г.Г.

Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Леніна, 14, каф. філософії, тел. (057) 702-14-65)

E-mail: ivanov@kture.kharkov.ua, факс (057) 702-11-13

This work is dedicated to historical events that occurred in Europe in the early eighteenth century with the use of historical research into gender approach that allows a new way to interpret the historical themes that have long been considered truth and analyze them in light of the impact of the representatives of "weaker" sex on the fate and decisions of Hetman Ivan Mazepa, compare different estimates and data on this problem, find the place and role that belonged to the Polish intryhantsi Anne Dolsky in making decisions about the hetman political position before the battle of Poltava.

В даній роботі автор намагався проаналізувати історичні події, які відбулися в Європі на початку XVIII ст. із застосуванням до історичних досліджень гендерного підходу, що дозволяє по-новому інтерпретувати ті історичні сюжети, які вже давно вважалися істинами і з'ясував, що жінки відігравали велику роль в житті українського гетьмана Івана Мазепи й частково були причинами його злету та падіння.

Це простежується протягом всього життя Івана Степановича. Складається враження, що жінки в його оточенні були немов каталізатором: пришвидшували події й підводили до певних рішень. Цікавим є те, що майже кожного разу, коли несподівано змінювалася доля гетьмана, на горизонті з'являлася жінка, що ставила його життя до гори дригом. Саме гендерний підхід дозволив переосмислити й відновити місце жінок в історії, чому до сьогодні не приділялося достатньої уваги.

На думку автора, слід виділити трьох жінок в оточенні Мазепи, які доволі сильно вплинули не тільки на гетьмана, а й на долю України, а саме: Терезу Фальбовську, мати гетьмана Марію Магдалину та польську княгиню Ганну Дольську. Певною мірою можна було б віднести сюди й Мотрю Кочубеївну. Всі вони хоч і об'єднуються за значенням в історичній долі гетьмана, та відрізняються характером свого впливу.

Так, окремо можна виділити Марію Магдалину Мазепину-Калєдинську – матір Івана Степановича, бо вона єдина з-поміж цього переліку внесла в життя Мазепи позитивні зрушення. Саме матері Іван Степанович зобов'язаний прекрасними вихованням та освітою. Крім того вона ще й в дорослому житті сина відігравала значну роль, оберігаючи його від доносів та іноді навіть від власних помилок. Тож можна сказати, що Марія Магдалина постійно й цілеспрямовано впливала на долю гетьмана, оберігаючи його та направляючи.

Інше значення в житті Мазепи мала дружина польського шляхтича Тереза Фальбовська. Її вплив на долю гетьмана був непрямим та випадковим, проте за подальшим значенням не поступається материнському. Невдовзі після скандалу, пов'язаного з пані Фальбовською, Мазепа покине Польщу й через короткий час стане гетьманом Лівобережної України. Далі у надзвичайно важливий як для гетьмана, так і для всієї України час, коли на плечі українських козаків важким тягарем лягла Північна війна, поряд з цією неординарною особистістю постає донька генерального судді Василя Кочубея. Своєю вродою та вихованням Мотря Кочубеївна заволоділа серце 70-річного гетьмана. Важко точно сказати, якого роду був її вплив на Мазепу. З одного боку, Мотря стала причиною загострення і так не простих відносин між Іваном Степановичем та батьком дівчини, перетворивши їх на ворогів. Внаслідок цього Василь Кочубей написав донос на Мазепу, розплати за який гетьманові ледь вдалося уникнути. З іншого ж, Мотря певний час була для Івана Степановича немов щитом, який оберігав його від чар польської інтриганки, що врешті-решт привела гетьмана до краху.

Ім'я цієї особи княгиня Ганна Ходоровська-Вишневецька-Дольська. Вона, мабуть, найбільше вплинула на історичну долю гетьмана Мазепи та на його політичні погляди, бо саме ця жінка відіграла велику роль у переговорах між Іваном Степановичем та європейськими монархами Станіславом Лещинським та Карлом XII. Автор вважає, що навіть сама думка про переговори й договір із супротивною стороною зародилася в душі гетьмана після зустрічі з нею. Ганна Дольська поступово підводила українського правителя до вигідного їй рішення про союз України зі шведами та Польщею. Автор дійшов висновку, що така наполегливість княгині, яка протягом кількох років спрямовувала Мазепу до зради Петра I, була продиктована власними мотивами, бо у випадку перемоги над Росією союзних військ не лише зміцнила б свій вплив на політичне життя Польщі, а й могла б стати вельми значною постаттю й в Україні. Варто зазначити, що цей вплив є навіть значнішим за материнський, проте приніс гетьманові лише втрати та горе й піддав Україну під хвилю страшних репресій з боку Росії. Тож автор розцінює втручання княгині в українську історію як негативне явище, що привело державу до прірви, з якої вона не скоро вибралася й отримала бажані права порівняно недавно.

Тож, на думку автора, не слід нівелювати роль жінки в історичному процесі. Новий аспект дослідження політичних міркувань будь-якого державного діяча (у даному випадку – І. Мазепи) дозволяє переосмислити причинність тернистого шляху прийняття важливих історичних рішень.